

מראה מקומות, שיעור מאת הג"ר מאיר קפלן שליט"א

סנהדרין כא. - בענין לאו דלא ירבה לו סוסים

נקודות שנידונו בשיעור זה:

- בגמרא מבואר דהדייט כותב ספר תורה אחד, אבל מלך כותב שנים. וצ"ע מזה על דברי הרמב"ם, שכתב שאם הניחו לו אבותיו ספר תורה אין המלך כותב אלא ספר אחד נוסף על זה שהניחו לו אבותיו.
- האם כותב המלך ספר תורה שלם, או רק קיצור התורה?
- איסור דלא ירבה לו סוסים, באיזה סוס מיירי - סוס שיוצא עמו, או אפילו סוס באורותיו?
- בפסוק כתוב לא ירבה לו סוסים ולא ישיב את העם מצרימה. מה הקשר בין האיסור להרבות סוס והאיסור לשוב למצרים, שהזכיר הפסוק ביחד?
- בתרגום יונתן מבואר דאסור למלך לרכוש יותר משני סוסים. וקשה, מ"ש אחד דמותר ומ"ש שנים דאסור?
- למה לא הזכיר הרמב"ם דאם הוסיף המלך סוסים עובר על כל סוס וסוס? ולמה השמיט גם בהלכות איסור קוסם דחייב על כל קסם וקסם ובהלכות איסור סריטה דחייב על כל סריטה וסריטה?
- למה הוצרך הכתוב לרבות דעובר על כל סוס וסוס, הא גם בלי קרא נימא שסוסים מחלקים? ומה דין המלך שהיו לו ריבוי סוסים עד שנתמנה - האם עליו להוציאם מרשותו?
- בגמרא מבואר דאי לאו קרא, הוה ס"ד דאינו אסור אלא להרבות שני סוסים. וצ"ע, דא"כ נימא הכי גם בנשים, דאינו חייב אלא אם כן הוסיף שתיים כיון דאין קרא מיותר שם לאסור פחות משנים!
- אם מותר למלך לקחת אדם שירוץ לפניו, למה אסור לו לקחת סוס שירוץ לפניו?

1. משנה סנהדרין כא., וז"ל, "לא ירבה לו נשים אלא שמנה עשרה, רבי יהודה אומר מרבה הוא לו ובלבד שלא יהו מסירות את לבו, רבי שמעון אומר אפילו אחת ומסירה את לבו הרי זה לא ישאנה, אם כן למה נאמר לא ירבה לו נשים דאפילו כאביגיל."

ומשנה שם כא.: וז"ל, "לא ירבה לו סוסים אלא כדי מרכבתו, וכסף וזהב לא ירבה לו מאד אלא כדי ליתן אספניא, וכותב לו ספר תורה לשמו, יוצא למלחמה מוציאה עמה נכנס הוא מכניסה עמו יושב בדין היא עמו מיסב היא כנגדו, שנאמר (דברים י"ז) והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו."

2. מנין המצוות ברמב"ם ריש הלכות מלכים, וז"ל, "הלכות מלכים ומלחמותיהם יש בכללן שלש ועשרים מצות, עשר מצות עשה ושלוש עשרה מצות לא תעשה, וזה הוא פרטן: (א) למנות מלך בישראל. (ב) שלא ימנה מקהל גרים. (ג) שלא ירבה לו נשים. (ד) שלא ירבה לו סוסים. (ה) שלא ירבה לו כסף וזהב."

ושם פרק ב' הלכה א', וז"ל, "כבוד גדול נוהגין במלך ומשימין לו אימה ויראה בלב כל אדם, שנאמר שום תשים שתהא אימתו עליך, אין רוכבין על סוסו ואין יושבין על כסאו ואין משתמשין בשרביטו ולא בכתרו ולא באחד מכל כלי תשמישיו, וכשהוא מת כולן נשרפין לפניו, וכן לא ישתמש בעבדיו ושפחותיו ושמשיו אלא מלך אחר, לפיכך אבישג היתה מותרת לשלמה ואסורה לאדוניה."

ושם פרק ג' הלכה א', וז"ל, "בעת שישב המלך על כסא מלכותו כותב לו ספר תורה לעצמו יתר על הספר שהניחו לו אבותיו, ומגיהו מספר העזרה על פי בית דין של

שבעים ואחד. אם לא הניחו לו אבותיו או שנאבד כותב שני ספרי תורה, אחד מניחו בבית גנזיו שהוא מצווה בו ככל אחד מישראל, והשני לא יזוז מלפניו אלא בעת שיכנס לבית הכסא או לבית המרחץ או למקום שאין ראוי לקריאה, יוצא למלחמה והוא עמו נכנס והוא עמו יושב בדין והוא עמו מיסב והוא כנגדו שנאמר והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו.

3. רמב"ם הלכות ספר תורה ותפילין פרק ז' הלכה ב' - ג', וז"ל, "ב והמלך מצוה עליו לכתוב ספר תורה אחד לעצמו לשם המלך יתר על ספר שיהיה לו כשהוא הדיוט שנאמר והיה כשבתו על כסא ממלכתו וכתב לו וגו', ומגיהין אותו מספר העזרה ע"פ בית דין הגדול. זה שהיה לו כשהוא הדיוט מניחו בבית גנזיו, וזה שכתב או שנכתב לו אחר שמלך יהיה עמו תמיד, ואם יצא למלחמה ספר תורה עמו נכנס והוא עמו יושב בדין והוא עמו מיסב והוא כנגדו, שנאמר והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו. ג לא היה לו ספר תורה קודם שימלוך צריך לכתוב לו אחר שמלך שני ספרי תורה, אחד מניחו בבית גנזיו והשני יהיה עמו תמיד לא יסור מעמו אלא בלילה בלבד וכשיכנס לבית המרחץ או לבית הכסא או לישן על מטתו."

לחם משנה פ"ג מהלכות מלכים הלכה א', וז"ל, "כותב לו ספר תורה לעצמו וכו'. אמרו בתוספתא פרק ד' מסנהדרין (ה"ד) וכתב לו שתהא כתובה לשמו ואין רשות להדיוט לקרות בה שנאמר וקרא בו הוא ולא הדיוט."

4. גמרא סנהדרין כא:, וז"ל, "וכותב ספר תורה לשמו. תנא ובלבד שלא יתנאה בשל אבותיו, אמר רבא אף על פי שהניחו לו אבותיו לאדם ספר תורה מצוה לכתוב משלו שנאמר (דברים ל"א) ועתה כתבו לכם את השירה, איתיביה אביי וכותב לו ספר תורה לשמו, שלא יתנאה בשל אחרים, מלך אין הדיוט לא! לא צריכא לשתי תורות, וכדתניא (דברים י"ז) וכתב לו את משנה וגו' כותב לשמו שתי תורות, אחת שהיא יוצאה ונכנסת עמו ואחת שמונחת לו בבית גנזיו, אותה שיוצאה ונכנסת עמו עושה אותה כמין קמיע, ותולה בזרועו, שנאמר (תהלים ט"ז) שויתי ה' לנגדי תמיד כי מימיני בל אמוט."

ורש"י שם ד"ה משנה, וז"ל, "שתים במשמע."

5. אבי עזרי הלכות ספר תורה פרק ז' הלכה א' - מופיע להלן בסוף הרשימה.

6. רש"י דברים פרק י"ז פסוק י"ח ד"ה את משנה התורה, וז"ל, "שתי ספרי תורה, אחת שהיא מונחת בבית גנזיו ואחת שנכנסת ויוצאת עמו."

ודעת זקנים לבעלי התוספות שם פסוק כ', וז"ל, "משנה התורה הזאת. ספר תורה התלוי בזרועו ויוצא ונכנס עמו, ושמעתי כי אותו ס"ת התלוי בזרועו לא היה כתוב בו כי אם עשרת הדברים, ולפי שיש מן אנכי עד לרעך תרי"ג אותיות כנגד תרי"ג מצות קרוי ספר תורה."

7. גמרא ברכות יב., וז"ל, "וקורין עשרת הדברות שמע והיה אם שמוע ויאמר אמת ויציא ועבודה וברכת כהנים, אמר רב יהודה אמר שמואל אף בגבולין בקשו לקרות כן אלא שכבר בטלום מפני תרעומת המינין."

לא ירבה לו סוסים

8. **רמב"ם הלכות מלכים פרק ג' הלכה ג', וז"ל,** "ולא ירבה לו סוסים אלא כדי מרכבתו, אפילו סוס אחד פנוי להיות רץ לפניו כדרך שעושין שאר המלכים אסור, ואם הוסיף לוקה."

9. **פירוש המשנה להרמב"ם למשנה סנהדרין כא:**, וז"ל, "מותר למלך להרבות סוסים כל מה שירצה לרכוב החיילים שלו ולהרבות סוסים במלחמותיו כדי להרעיד האויב, אבל מה שאסרה תורה להיות לו סוסים לבטלה בארוות מוכנות לרכוב הוא בהם באיזה יום שירצה או להנהיג אותם לפניו כמו שעושין שאר מלכים אבל אינו מותר שיהיה לו זולתו סוס אחד לרכוב בו כאחד העם."

10. **רמב"ם בספר המצוות מצות לא תעשה שס"ג,** וז"ל, "והמצוה השס"ג היא שהזהיר המלך מהרבות סוסים, והוא אמרו ית' (שם) לא ירבה לו סוסים. וגדר זה שלא יהיה לו סוס רץ לפניו, ואפילו סוס אחד בטל לא יהיה אצלו אלא הבהמה שירכב עליה לבד או סוסים ששימם באורוות כדי שיהיו מוכנים למלחמה ירכבו עליהם הפרשים, אבל לעצמו לא יהיה לו אלא בהמה אחת לבד."

11. **יד רמ"ה סנהדרין כא:**, וז"ל, "והרב ר' יוסף בן מיגאש ז"ל גריס לא צריכא לאפוחי, לשון נפח, כלומר כי איצטריך קרא למכתב "לו", לאו למישרי כדי רכבו ופרשיו בלחוד, אלא למשרי נמי לאפוחי יתר על כדי רכבו ופרשיו, כלומר להרבות סוסים בטלנין שאינן צריכין להן אלא לתתם באמצע המחנה כדי שיראה המחנה גדול, להכי כתב רחמנא לו, לומר לך לו הוא דאסור להרבות סוסים הבטלנין, הא לאפוחי במחנה מותר."

12. **רש"י דברים פרק י"ז פסוק ט"ז,** וז"ל, "לא ירבה לו סוסים. אלא כדי מרכבתו, שלא ישיב את העם מצרימה, שהסוסים באים משם כמה שנאמר בשלמה ותעלה ותצא מרכבה ממצרים בשש מאות כסף וסוס בחמשים ומאה (מלכים א' י כט)."

ורמב"ן שם, וז"ל, "לא ירבה לו סוסים. אלא כדי מרכבתו כדי שלא ישיב את העם מצרימה, שהסוסים באים משם, שנאמר (מ"א י כט) ותעלה ותצא מרכבה ממצרים בשש מאות כסף, לשון רש"י. והוקשה לי בזה, כי אמרו בירושלמי בסוף סנהדרין (סוף פ"י) לשיבה אי אתה חוזר אבל אתה חוזר לסחורה לפרקמטיא ולכבוש הארץ, ואם ישלח המלך ויקנה משם הסוסים והרכב סחורה היא זו ומותר. ויתכן שדרך הכתוב כי הזהיר לא ירבה לו סוסים אפילו מארצו ומארץ שנער או בדרך סחורה המותרת, שלא יבטח על רכבו כי רב ועל פרשיו כי עצמו מאוד, אבל יהיה מבטחו בשם א-לקיו, ואחר כך הזהיר על המלך שלא ישיב את העם מצרימה שיהיו לו שם מעבדיו ומעמו שרי מקנה יושבים בערי הרכב למען הרבות סוס, כענין שנאמר בשלמה (מ"א ט)."

13. **רמב"ם הלכות מלכים פרק ב' הלכה ו',** וז"ל, "כדרך שחלק לו הכתוב הכבוד הגדול, וחייב הכל בכבודו, כך צוהו להיות לבו בקרבו שפל וחלל שנאמר ולבי חלל בקרבי, ולא ינהג גסות לב בישראל יתר מדאי, שנאמר לבלתי רום לבבו מאחיו, ויהיה חונן ומרחם לקטנים וגדולים, ויצא ויבא בחפציהם ובטובתם, ויחוס על כבוד קטן שבקטנים, וכשמדבר אל כל הקהל בלשון רבים ידבר רכות, שנאמר שמעוני אחי ועמי, ואומר אם היום תהיה עבד לעם הזה וגו'. לעולם יתנהג בענוה יתירה, אין לנו גדול ממשה רבינו והוא אומר ונחנו מה לא עלינו תלונותיכם, ויסבול טרחם ומשאם ותלונותם וקצפם כאשר ישא האומן את היונק, רועה קראו הכתוב, לרעות ביעקב

עמו, ודרכו של רועה מפורש בקבלה כרועה עדרו ירעה בזרועו יקבץ טלאים ובחיקו ישא וגו'."

14. תרגום יונתן דברים שם, וז"ל, "לחוד לא יסגון ליה על תרין סוסוון דלמא רכבוון רברבנוי עליהון ויתגאון ויתבטלוון מפתגמי אורייתא ויחובון חובת גלותא למצרים וד' אמר לכוון לא תוספון למתוב בארחתא הדין תוב."

15. גמרא סנהדרין כא:, וז"ל, "תנו רבנן לא ירבה לו סוסים יכול אפילו כדי מרכבתו ופרשיו תלמוד לומר לו, לו אינו מרבה אבל מרבה הוא כדי רכבו ופרשיו. הא מה אני מקיים סוסים, סוסים הבטלנין. מניין שאפילו סוס אחד והוא בטל שהוא בלא ירבה, תלמוד לומר למען הרבות סוס. וכי מאחר דאפילו סוס אחד והוא בטל קאי בלא ירבה, סוסים למה לי? לעבור בלא תעשה על כל סוס וסוס. טעמא דכתב רחמנא לו, הא לאו הכי הוה אמינא אפילו כדי רכבו ופרשיו נמי לא? לא צריכא, לאפושי."

ורש"י שם ד"ה לאפושי, וז"ל, "רכב ופרשים וסוסים, לרכוב בהרווחה ולא בצמצום. לישנא אחרינא לאפוחי גרסינן, כשרכב סוס אחד ומושך סוס אחד אצלו ביד ורכב פעם על זה ופעם על זה להרגיע את חבירו."

ויד רמ"ה שם, וז"ל, "ויש לפרש לא צריכא לאפושי, כי איצטריך קרא להתיירא לאפושי רכב ופרשים טובא, דאי לא כתב רחמנא "לו" הוה אמינא לא ירבה סוס כלל, לא בטלנין ולא שאינן בטלנין, אלא כדי מרכבתו הצריכה לו, אבל להרבות רכב ופרשים יתר מדאי לא דהא כתיב לא ירבה כלל, כתב רחמנא לו, לו הוא דאין מרבה סוסים לפי שנמצאו יושבין בטלנין, אבל אם בא להרבות רכב ופרשים מותר להרבות להם סוסים כנגדן, ולעולם סוסים הבטלנין כלל כלל לא."

16. רדב"ז על הרמב"ם בהלכות מלכים פרק ג' הלכה ג', וז"ל, "ולא ירבה לו סוסים וכו'." גם זה שם... לעבור בלי"ת על כל סוס וסוס. ומה שלא כתב רבינו זה, אפשר שלא היתה גרסתו כגרסת הספרים שלנו, א"נ דלא נפקא מינה מידי דאם לקח אותם זה אחר זה והתרו בו פשיטא שהוא לוקה על כל סוס וסוס ואם לקח הרבה ביחד פשיטא שאינו לוקה אלא אחת, ונהי דעבר על כל סוס וסוס בלי"ת אבל מלקות ליכא."

17. אבן האזל שם, וז"ל,

"ולא ירבה לא סוסים כו' ואם הוסיף לוקה. והקשה הרדב"ז דהרי מבואר בגמרא וכי מאחר וסוס אחד והוא בטל קאי בלא ירבה סוסים למה לי ומשני לעבור בלי"ת על כל סוס וסוס, והרמב"ם השמיט זה. ות"י דאין נפקא מינה כלל, דאם לקח אותם זה אחר זה והתרו בו פשיטא דלוקה על כל סוס וסוס, ואם לקח הרבה ביחד ודאי שאינו לוקה אלא אחת, ונהי דעבר בלי"ת על כל סוס אבל אינו לוקה עכ"ד.

ואינו מיושב, דא"כ תיקשי לן הברייתא דמבואר שעובר על כל סוס ואם רק ללאו

בעלמא הי' להרמב"ם להביא את זה. ונראה דהרמב"ם סובר דברייתא ע"כ סברה דלאו שאין בו מעשה לוקין ולכן אפילו קנה סוסים הרבה בבת אחת לוקה על כל סוס וסוס, אבל להלכה דקיי"ל לאו שאב"מ אין לוקין עליו לא שייך זה כמש"כ הרדב"ז, וכמו בקנה חמץ בפסח דשי' הרמב"ם דאינו לוקה אלא בקנה דאז הוי לאו שיש בו מעשה, ואם קנה בפעם אחת כמה זיתים ודאי שאינו לוקה אלא אחת ואם קנה בשתי פעמים לוקה שתיים."

18. אור שמח שם, וז"ל, "אפילו סוס אחד כו'." נ"ב עיין בפירוש המשנה (סנהדרין פ"ב מ"ד) בזה באורך לענין סוסים לרוכבים במלחמה, ובפירוש הרמב"ן (עיין רמב"ן דברים י"ח, ט"ז) שחולק ע"ז יעו"ש, ובחידושי רמ"ה בשם ר"י בן מיגש (סנהדרין כ"א ע"ב) יעו"ש."

19. **אבי עזרי הלכות עבודה כוכבים פרק י"א הלכה ז' - מופיע להלן בסוף הרשימה.**

20. **רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק י"א הלכה ו' - ז', וז"ל, "הלכה ו. איזהו קוסם** זה העושה מעשה משאר המעשיות כדי שישום ותפנה מחשבתו מכל הדברים עד שיאמר דברים שעתידים להיות, ויאמר דבר פלוני עתיד להיות או אינו הווה או שיאמר שראוי לעשות כן והזהרו מכך. יש מן הקוסמין שמשמשים בחול או באבנים, ויש מי שגוהר לארץ וינוע וצועק, ויש מי שמתכלל במראה של ברזל או בעשית ומדמין ואומרים, ויש מי שנושא מקל בידו ונשען עליו ומכה בו עד שתפנה מחשבתו ומדבר, הוא שהנביא אומר עמי בעצו ישאל ומקלו יגיד לו.
הלכה ז. אסור לקסום ולשאול לקוסם, אלא שהשואל לקוסם מכין אותו מכת מרדות אבל הקוסם עצמו אם עשה מעשה מכל אלו וכיוצא בהן לוקה שנאמר לא ימצא בך מעביר בנו וגו' קוסם קסמים."

21. **חידושי הר"ן סנהדרין כא:; וז"ל, "ודייקין מדאמר סוס ולא אמר סוסים** לגלויי דעובר על כל סוס וסוס, והקשו בתוספות וא"כ גבי נשים דכתיב ולא ירבה לו נשים אימא דלא קא עבר עד שירבה שתי נשים יותר על י"ח מדאמר נשים ולא אמר אשה כדדייקין גבי למען הרבות סוס, ואינה קושיא שרבו הנשים אינו כרבו הסוסים, שרבו הסוסים הוא יותר מכדי מרכבתו ופרשיו וצריך פירוש כמה ירבה יותר על כדי מרכבתו ויהא חייב אם אחד או שנים, אבל רבו הנשים אין הכוונה שלא ירבה על כדי צרכו אלא שלא יהיו לו רבו נשים וכבר פרשו על הרבו עצמו כמה והם י"ח ולא יותר."

22. **לקוטי הלכות (של בעל החפץ חיים) סנהדרין כא:; בעין משפט אות ע', וז"ל,** "אולי שכלל זה במה שכתב סוס אחד פנוי "להיות רץ לפניו", משמע דוקא באופן זה. אולם צ"ע קצת מ"ט אסור ד"ז, הא כל האמור בפרשת המלך מלך מותר בו כמו שפסק בפ"ד ומעמיד מהן אנשים לרוץ לפני מרכבתו ע"ש. ואולי דזהו דרך כבוד המלכים והשרים, וכדאיתא בכתובות דף ס"ז שלא מצא עבד לרוץ לפניו ורץ בעצמו, אבל לא סוסים. אכן הרמב"ם סיים ששאר המלכים עושים כן, ואפשר דוקא מלכי עכו"ם ז."

23. **רמב"ם הלכות מלכים פרק ג' הלכה ו', וז"ל, "וכן לא יהיה שטוף בנשים, אפילו** לא היתה לו אלא אחת לא יהיה מצוי אצלה תמיד כשאר הטפשים, שנאמר לא תתן לנשים חילך, על הסרת לבו הקפידה תורה שנאמר ולא יסור לבבו, שלבו הוא לב כל קהל ישראל, לפיכך דבקו הכתוב בתורה יתר משאר העם שנאמר כל ימי חייו."

5. אבי עזרי הלכות ספר תורה פרק ז' הלכה א'

פ"ז ה"א. מנחת עשה על כל איש ואיש מישראל לכתוב ספר תורה לעלמו שנאמר ועתה כתבו לכם את השירה, כלומר כתבו לכם תורה שיש בה שירה זו. לפי שאין כותבין את התורה פרשיות פרשיות, ואע"פ שהניחו לו אבותיו ספר תורה מנחה לכתוב משלו, ואם כתבו בידו הרי הוא כאילו קבלה מהר סיני. ואם אינו יודע לכתוב אחרים כותבין לו. וכל המגיה ספר תורה ואפילו אות אחת הרי הוא כאילו כתבו בולו עכ"ל. הנה בפ"ג מה' מלכים ה"א כתב הרמב"ם צעת שיש המלך על כסא מלכותו כותב לו ספר תורה לעלמו יתר על הספר שהניחו לו אבותיו וכו', אם לא הניחו לו אבותיו או שנאבד כותב שני ספרי תורה. אחד מניחו בצית גזיו שהוא מלווה בו ככל אחד מישראל וכו'. והכ"מ הקשה שם מאחר שהדין אף בהדיוט שהניחו לו אבותיו ספר תורה מנחה לכתוב ספר תורה, אי"כ במלך אף שהניחו לו אבותיו ספר תורה למה אינו לריך לכתוב אלא ספר תורה אחד מדין מלך, שתיים ה"י לו לכתוב אחד משום הדיוט שג"כ אינו יולא צמה שהניחו לו אבותיו השני משום מלך. וכתב לתרן, שאחרי שהגמי צסנהדרין דכ"א משני שם לא זריכה אלא לשתי תורות, ה"ק שמה דקתני גבי מלך שלא יתנאה בשל אחרים, זכו דוקא צס"ת שחייב המלך לכתוב נוסף על דין ההדיוט, אבל על ס"ת שחייב מדין ההדיוט סומך הוא על של אביו, אף שאר הדיוט אינו סומך על

של אביו, מלך שאני שהרי יש לו ס"ת מדין מלך מה שאינו סומך על של אביו, ע"כ סגי צהס"ת מלד ההדיוט לסמוך על של אביו עיון שם. ולריך עיון הטעם צזה ואיזה סברה יש צזה.

ונראה ששיטת הרמב"ם צזה, דמעיקר הדין, צחיוצ המלך מה שכותב ספר תורה לעלמו מלד שהוא מלך, צזאת הספר תורה עלמה יולא גם חיוצ הכתיבה מלד דין ההדיוט, דאין גריעותה צמה שמקיים צה גם מנחת מלך, אלא כל עיקר מה שמלך כותב שתי ספרי תורות הוא מדכתיב וכתב לו את משנה התורה הזאת, וע"ש צסנהדרין צרש"י משנה לשון שנים, צזה חדשה הקרא שיש דין צמלך שריך לכתוב עוד ספר תורה מלד הדיוט, ואף כי לכאורה ה"י לן לומר מדכתיב וכתב לו את משנה התורה זה מלך, ומשנה הוא לשון שנים, הכוונה שמלד מלך לריך שיכתוב שנים אבל מהגמי משמע שהס"ת השני לריך להיות מלד הדיוט ככל אדם, אבל הוא דין של מלך שיה"י לו עוד ספר תורה ככל אדם, והחיוצ הוא מהקרא וכתב לו את משנה התורה, אבל לא מהקרא כתבו לכם את השירה הזאת, שמלד החיוצ מהקרא וכתבו לכם את השירה הזאת יולא צהס"ת שכותב לשם מלך, וא"כ הא דכתיב וכתב לו את משנה התורה, וכתב לו קאי רק על השני מלד מלך, אלא שממילא שמעינן מהאי קרא מדקראתה התורה משנה, מוכח שיש עוד ספר תורה ומוכח שמחוייב מלד הדיוט, אבל הלשון וכתב הוא רק על המשנה שהיא מלד מלך, וע"כ שפיר סובר הרמב"ם שמלד ההדיוט יולא צמה שהניחו לו אבותיו, שהרי בעיקר מה שהדין שאף אם הניחו לו אבותיו ס"ת מנחה לכתוב משלו מפורש בצדרי רבה שם צסנהדרין משום דכתיב ועתה כתבו לכם. אבל צמלך דכתיב וכתב לו קאי רק על המשנה, וחיוצ השני ככל אדם ילפינן מדקראתה התורה משנה, וע"כ כיון שלא כתיב וכתב על מה שהיא מלד כל אדם, שפיר יולא צמה שהניחו לו אבותיו, ודוק היטב.

ונראה צביאור זה דהנה זה ברור שאם אכל חלב צנת אמת שתי זיתים והתראה אמת, שאף שלוקה רק אמת מ"מ האיסורים ודאי שעובר על שני לאוין שכל שיעור ושיעור הוא בלאו ועיין מה שביארתי בזה בס' אבי עזרי מהדו"ק פ"א מהל' יו"ט ה"ו, אולם זהו רק אם יש שיעור על האיסור אז הדין שהשיעור מחלק האיסורין, ועובר על כל שיעור ושיעור בלאו, אבל איסור כזה שאין לה שיעור פשוט שאפילו אכל חתיכה גדולה, איסור אחד הוא, ולא נימא שכל משהו ומשהו עובר בלאו ודו"ק היטב. ומשום כן הדין בקרחה שנתרבה לחייב על כל קרחה וקרחה ודאי שהרצוי הוא שילקה על כל קרחה וקרחה דלענין שעובר בלאו על כל קרחה וקרחה לא לריבין שום ריבוי, שהרי קרחה יש לה שיעור כמפורש בהרמז"ם להלן בפ"ב הע"ו, וא"כ פשיעא שאם עשה כמה קרחות שעובר בלאו על כל קרחה וקרחה, ובהכרח שהריבוי הוא לחייב צמלקות על כל קרחה וקרחה ודין הקרחות כמו גופין מחולקין, אבל בשרט אין שיעור בה, וא"כ אם עשה כמה שריעות בדין שלאו אחד עובר עליהו שכולן ביחד האיסור לעשות שרע הוא, ולאו אחד וכשריעה גדולה היא, ע"ז בא הריבוי לחייב על כל שרע ושרע, והיינו שחייב בלאוין מיוחדין, אבל אין לנו לימוד לחייב מלקות על כל שרע ושרע, שנחשיב כל שרע ושרע כגופין מחולקין וע"כ כתב הרמז"ם שלוקה רק אמת ואין לו לכחוב שעובר על שרע ושרע בלאו שאין נ"מ להלכה וכמו שכתב הרד"ק ה"ל לענין להרבות סוסים, וכן יסוּם אין זה שיעור בהלאו אלא שזכו האיסור להרבות סוס, וע"כ אם הנה הרבה סוסים זהו איסור אחד לאו אחד, ע"ז מרבינן שעל כל סוס וסוס עובר בלאו ולהלכה אין נ"מ בזה וע"כ לא כתבה הרמז"ם, וכן בקסם אין שיעור בקוסם ולכן הריבוי הוא שעובר בלאו על כל קסם וקסם, אבל לא שילקה על כל קסם וקסם ולענין פאה הלא מפורש בחוספאה המוצא בכ"מ ולקמן בפ"ב ה"ו שהשיעור הוא כשחולש שתי שערות מהפאות ע"ש, ועיין צמני"ח מלוח רנ"א וע"כ ודאי שיש איסור על כל פאה ופאה, והריבוי הוא על מלקות, ואתי שפיר כל פסקי הרמז"ם בזה ודו"ק.

פ"א ה"ז אסור לקסום ולשחול לקוסם אלא שהשחול לקוסם מכין אותו מכת מרדות אבל הקוסם עלמו אם עשה מעשה מכל אלו וכיוצא בהן לוקה שנאמר לא ימלא בך מעביר בנו וגו' קוסם קסמים עכ"ל. והנה בספרי צפ' שופטים נדרש קסמים לחייב על כל קסם וקסם ע"ש. ובפשוטו משמע שהפירוש הוא באם ה"י התראה אמת ועשה הרבה קסמים שחייב מלקות על כל קסם וקסם שהן כמו גופין מחולקין וכמו שנדרש כן בסוף מכות ד"כ ז' גם לענין קרחה שחייב על כל קרחה וקרחה יעו"ש וכן כתב בפירוש המלצים שם צפ' שופטים ולי"ע מדוע השמיטה הרמז"ם כאן להלכה, זו הספרי.

ונראה בזה דכמו כן איתא בסנהדרין דכ"א ז' בהלאו דלא ירבה לו סוסים ודריש שם הגמ' דאפילו סוס אחד והוא בטל קאי בלא ירבה ומה ת"ל סוסים לעבור על כל סוס וסוס ובהרמז"ם בפ"ג מהל' מלכים ה"ג כתב רק האיסור להרבות סוס אפילו סוס אחד אסור ואם הוסיף לוקה, ועמד שם הכ"מ על מה שהשמיט הרמז"ם האי שעובר על כל סוס וסוס וממילא ילקה על כל סוס וסוס אולם ע"ש בפירוש הרד"ק שכתב לתרץ דלא נ"מ מידי דאם לקח אותם זה אחר זה והתרו זו פשיעא שהוא לוקה על כל סוס וסוס ואם לקח הרבה ביחד פשיעא שאינו לוקה אלא אמת ונהי דעבר על כל סוס וסוס אבל מלקות ליכא ע"ש וא"כ גם כאן לענין קוסם אפשר לומר שלענין מלקות אין נ"מ ורק לענין איסור הלאו ולכן לא הביאה הרמז"ם הספרי ה"ל, אבל יש להבין מ"ש מקרחה שחייב על כל קרחה וקרחה כמפורש בהרמז"ם להלן בפ"ב הע"ו מהלכות אלו, ולמה בכל אלו לא נתרבה למלקות, והנה להלן בפ"ב מהל' אלו ה"ב כתב הרמז"ם לענין שריעה שאם שרע חמש שריעות על מת אחד לוקה חמש, והוא שכתרו זו על כל או"א ולי"ע מ"ש מקרחה שלוקה על כל קרחה וקרחה אפילו בהתראה אמת, אם עשאן כאחת כמפורש בהרמז"ם שם הע"ו ועיין צמני"ח מלוח חס"ז שעמד בזה ולענין פאה כתב הרמז"ם לקמן בפ"ב ה"א שחייב על כל פאה ופאה ואפילו בהתראה אמת לוקה שתיים ועיין במכות דכ' א' בהמשנה שם וברש"י שם שכתב שפאה ושריעה וקרחה דין אחד להם שאף בהתראה אמת חייב על כל אחד ואחד ולי"ע ע"ש הרמז"ם. בשיעחו כאן.